

FRYKSDALS- LEDEN

fornled
handelsled
pilgrimsled

David Myrhaed

Fryksdalsleden

I denna bildberättelse får vi följa två unga damer på en vandring genom Fryksdalen längs en uråldrig färdled.

Vi är en grupp som sedan ett par år arbetar med ett projekt för att åter sätta denna forntida led på kartan. Projektets ägare är Kils Östra Ämterviks, Sunne och Lysviks hembygdsföreningar i samarbete med kyrkan och kommunerna. Idén om leden har tidigare kläckts av ett par deltagare i gruppen. Vi tror att samfärdsel har pågått här i årtusenden, bl. a. för handel, och när kristendomen kom torde leden ha nyttjats av pilgrimer.

Bildserien inleds med några kartor som visar hur Stör-Vänern drog sig tillbaka från mellersta Fryksdalen. Seriens stomme utgörs av ett antal avsnitt ur Lantmäteriets s.k. härads-karta från senare delen av 1800-talet. Varje sådan kartbild följs av några foton från det aktuella området. Vid valet av kartmaterial har en avvägning skett mellan för- och nackdelar med dess ålder. Vi har nu en tillförlitlig karta från en tid innan några omfattande ombyggnader av vägnätet skett; — man har mest förbättrat befintliga sträckningar.

De två vandrarna på fotona blev de första som i nutid färdats hela leden. Det var i augusti 2014.

Källmaterial är hämtat från
Sveriges Geologiska Undersökning och Lantmäteriet

Fotona är tagna av
Malin Grevillius, Åsa Hedström, Bo Ulfvenstierna och David Myrehed

Sunne i februari 2016
Projektgruppen
/David Myrehed

Några fakta

Beteckningen **Stor-Vänern** används i geologiska sammanhang. Under istiden var landet nedtryckt av isen och då denna lämnade området för ca 11000 år sedan började landet åter resa sig ur det dåvarande ishavet. Det vatten som fyllde Vänersänkan följde med upp ur havet och bildade Vänern. Denna "Stor-Vänern" nådde ända upp i Östmark, eftersom landhöjningen kom senare i norr. Efterhand började landet stiga i norr och detta i allt snabbare takt. Det gjorde att Stor-Vänern tömdes åt söder. Området torrlades efterhand, vilket framgår av de gröna kartorna i bildseriens början.

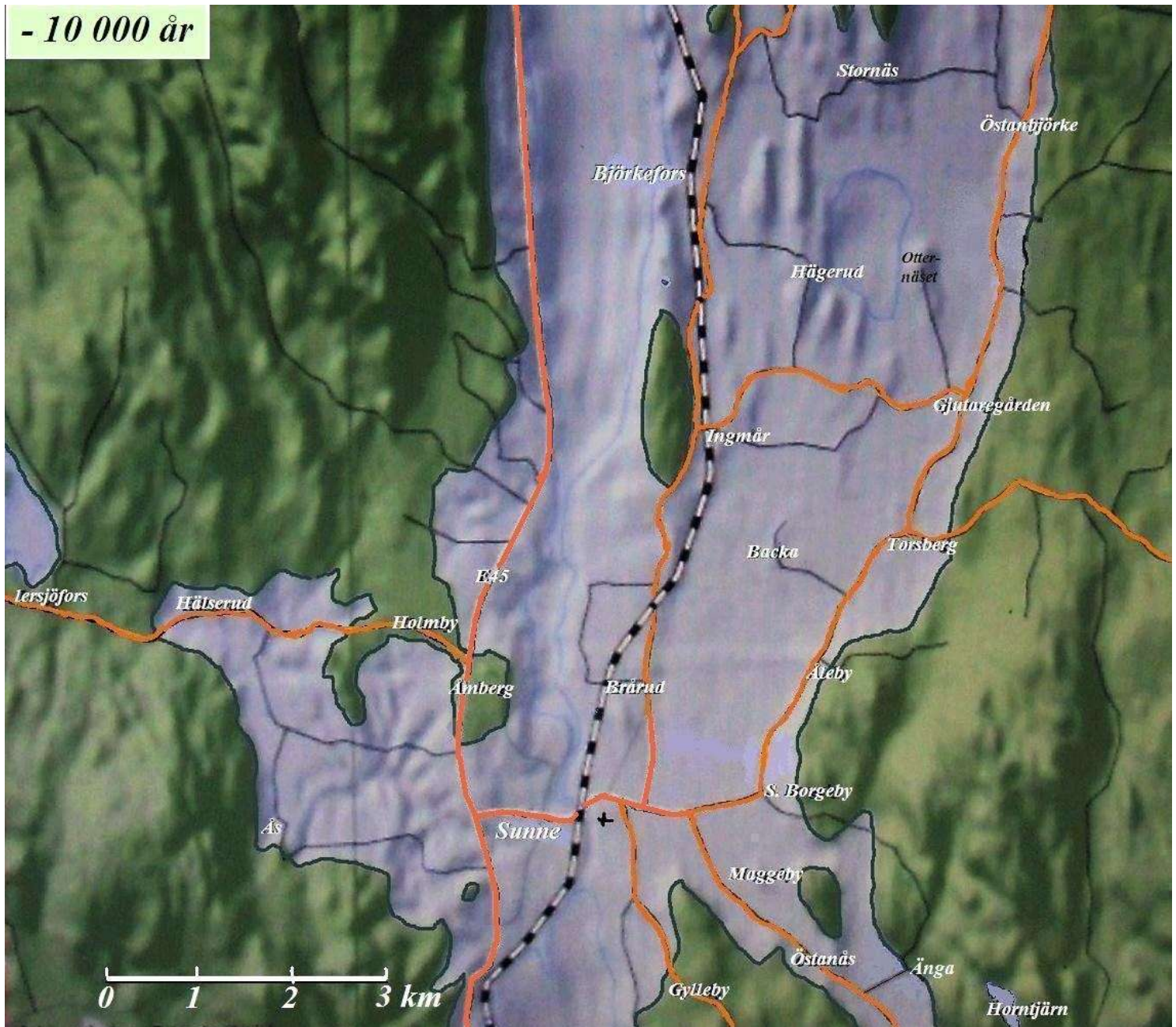
Dessa kartor har beteckningar som –8000 år, vilket innebär att en sådan karta beskriver förhållandena för 8000 år sedan. Här används således inte beteckningen före eller efter Kristus.

Även om man känner till sådana begrepp som bronsålder, munkväsen och pilgrimsfärder kan det vara av värde att något precisera dem vad gäller tidsaspekten.

För våra trakter anges **bronsåldern** till tidsperioden 1800 f.Kr. – 500 f. Kr. Mitten på denna period ligger alltså ca 3000 år tillbaka i tiden.

Kristendomen torde ha kommit hit under 1100-talet. Därifrån och fram till reformationen förekom alltså **munkväsen** här. Den tidens hälso- och sjukvård liksom en del forskning och utbildning handhades av klostren. En del växter importerades, t.ex. pestskräp som omnämns i det följande.

Pilgrimsfärder förekom till heliga platser, företrädesvis Sankt Olofs grav i Nidaros.

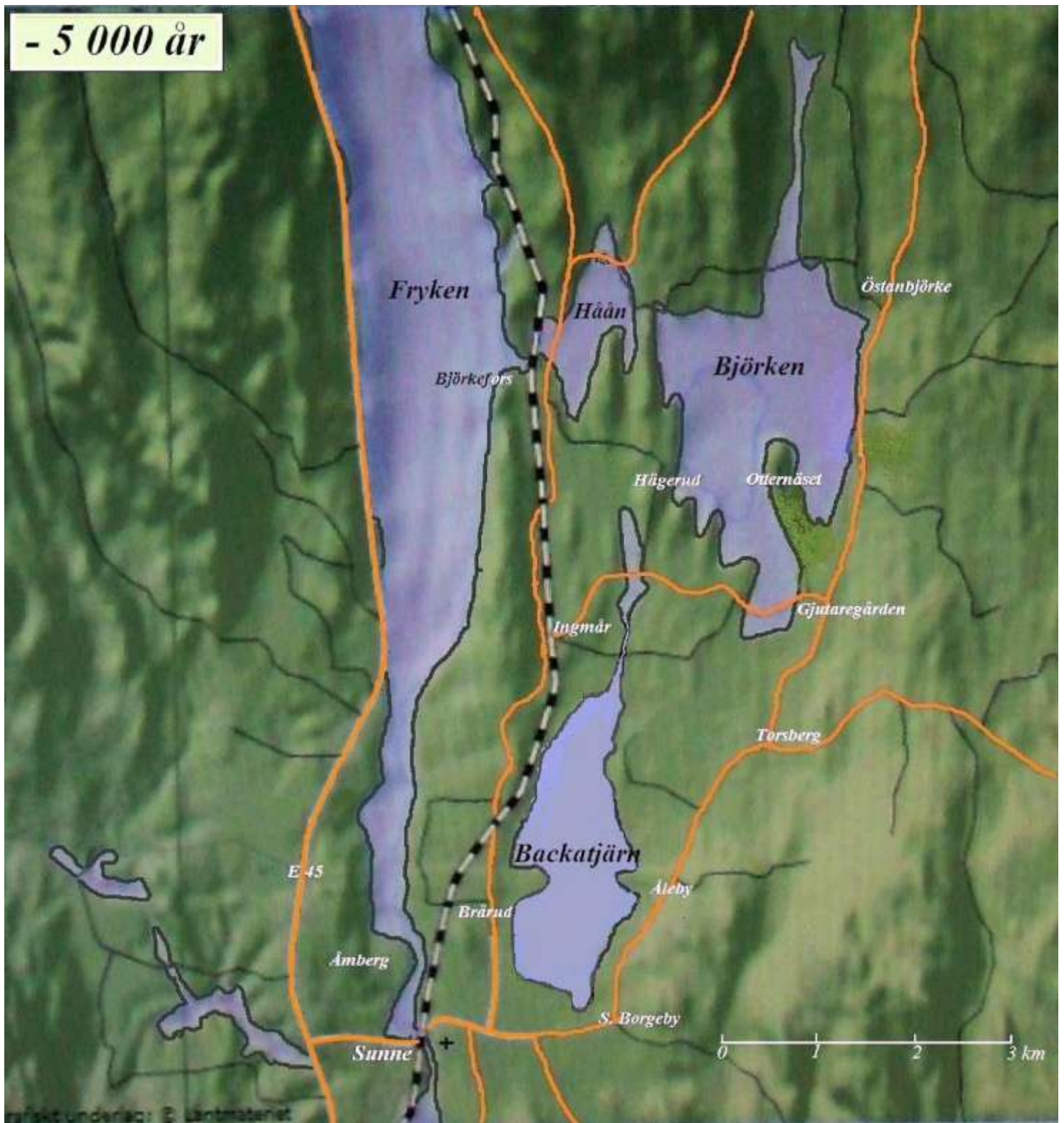
4

För 10 000 år sedan nådde en vik av Stor-Vänern upp genom hela Fryksdalen. (Dagens vägnät är utritat på denna och följande kartor)

5

För 8 000 år sedan hade en höjdsträckning rest sig ur vattnet och börjat bilda Frykens östra strand

6

För 5 000 år sedan var marken torrlagd där vår fornled går...

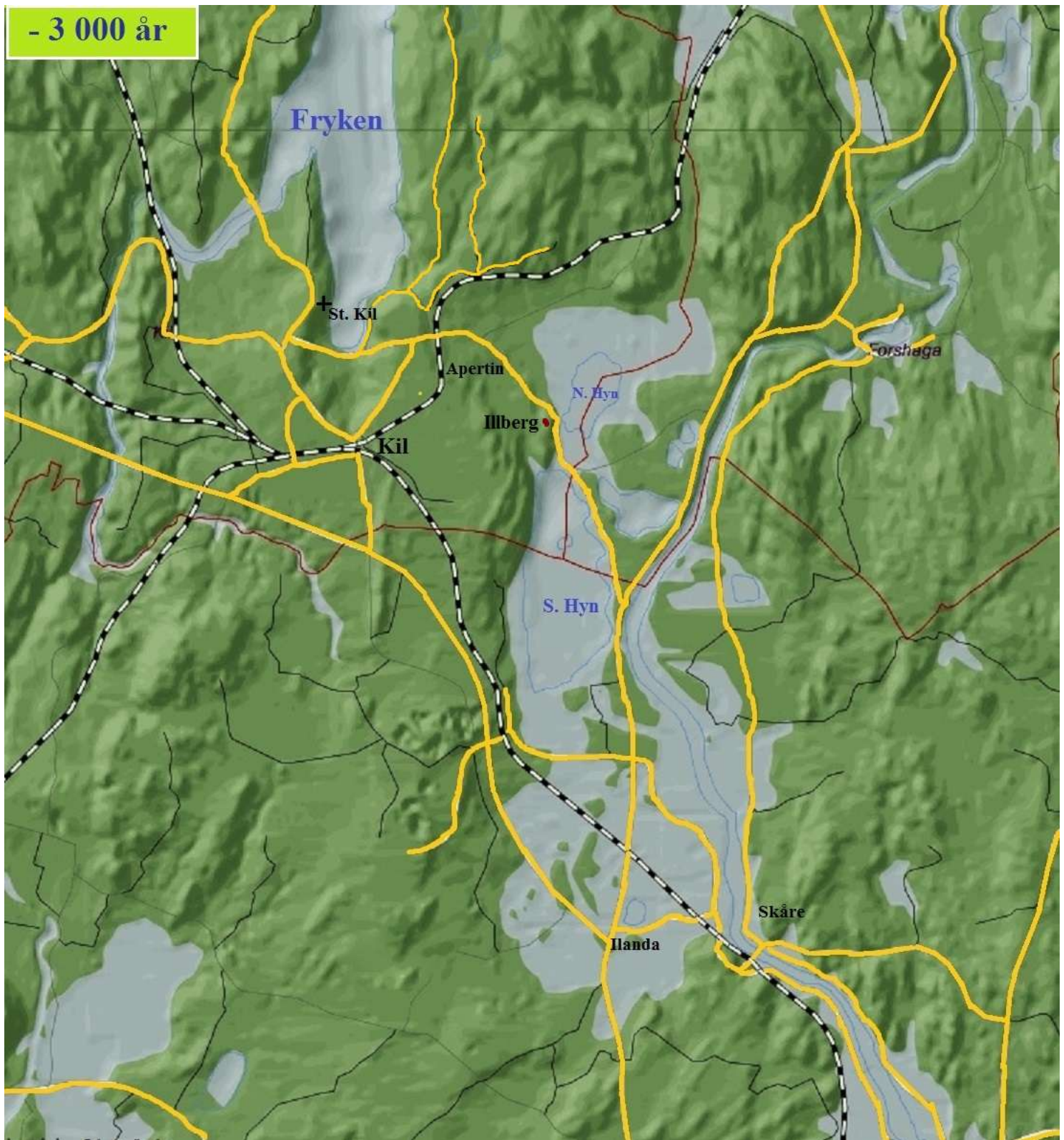
7

...men det var nog fortfarande högt vatten i Ämtans mynning

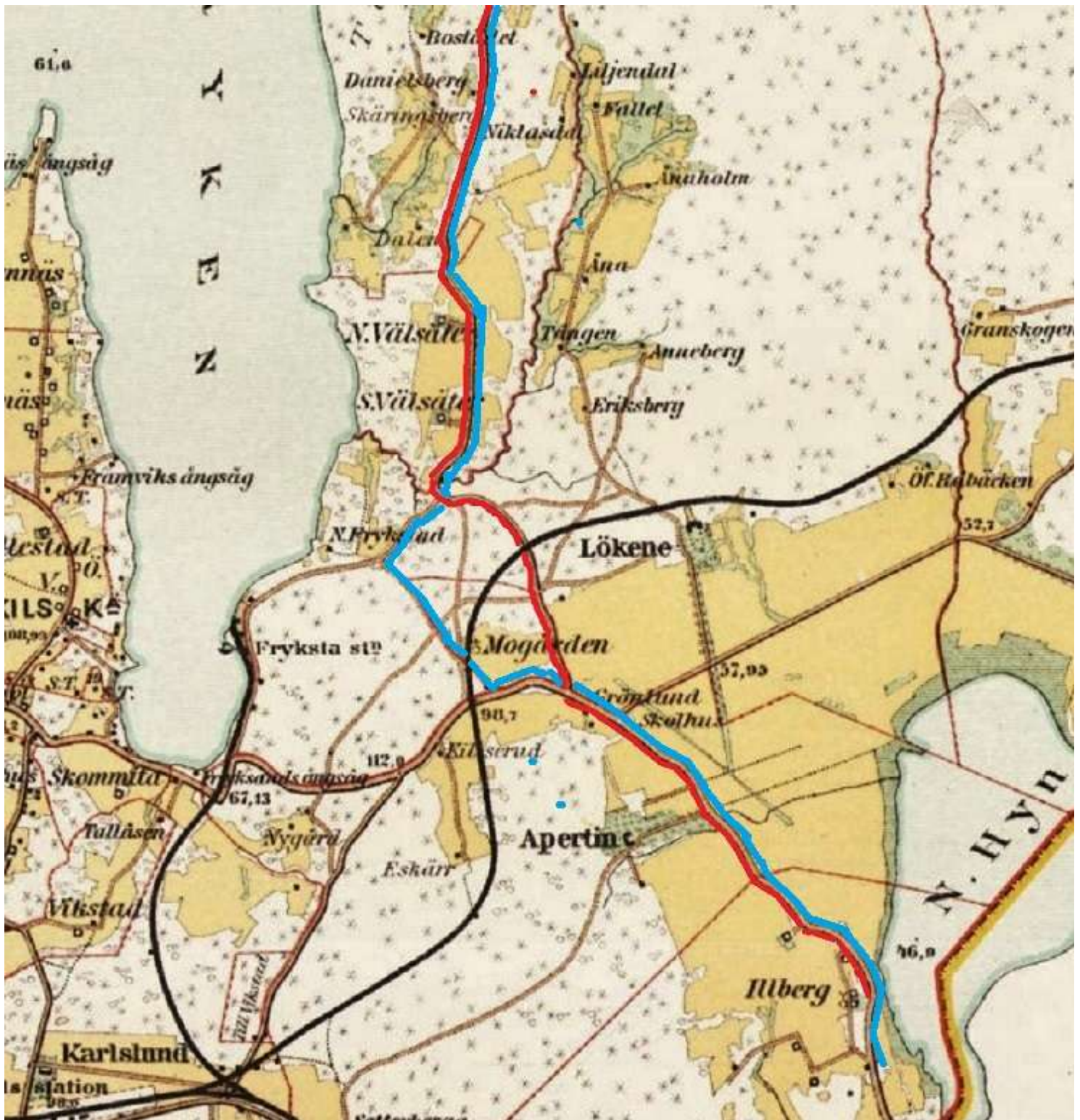
8

Bronsåldersrösen vid Hulta söder om Vitteby

9

Under Bronsåldern nådde en vik av Vänern fram till Illberg i Kil. Nuvarande landsvägar är markerade med gul färg på kartan

10

På denna och följande kartor är leden markerad med rött, medan bilvägen är blå. På flera sträckor går leden längs bilväg

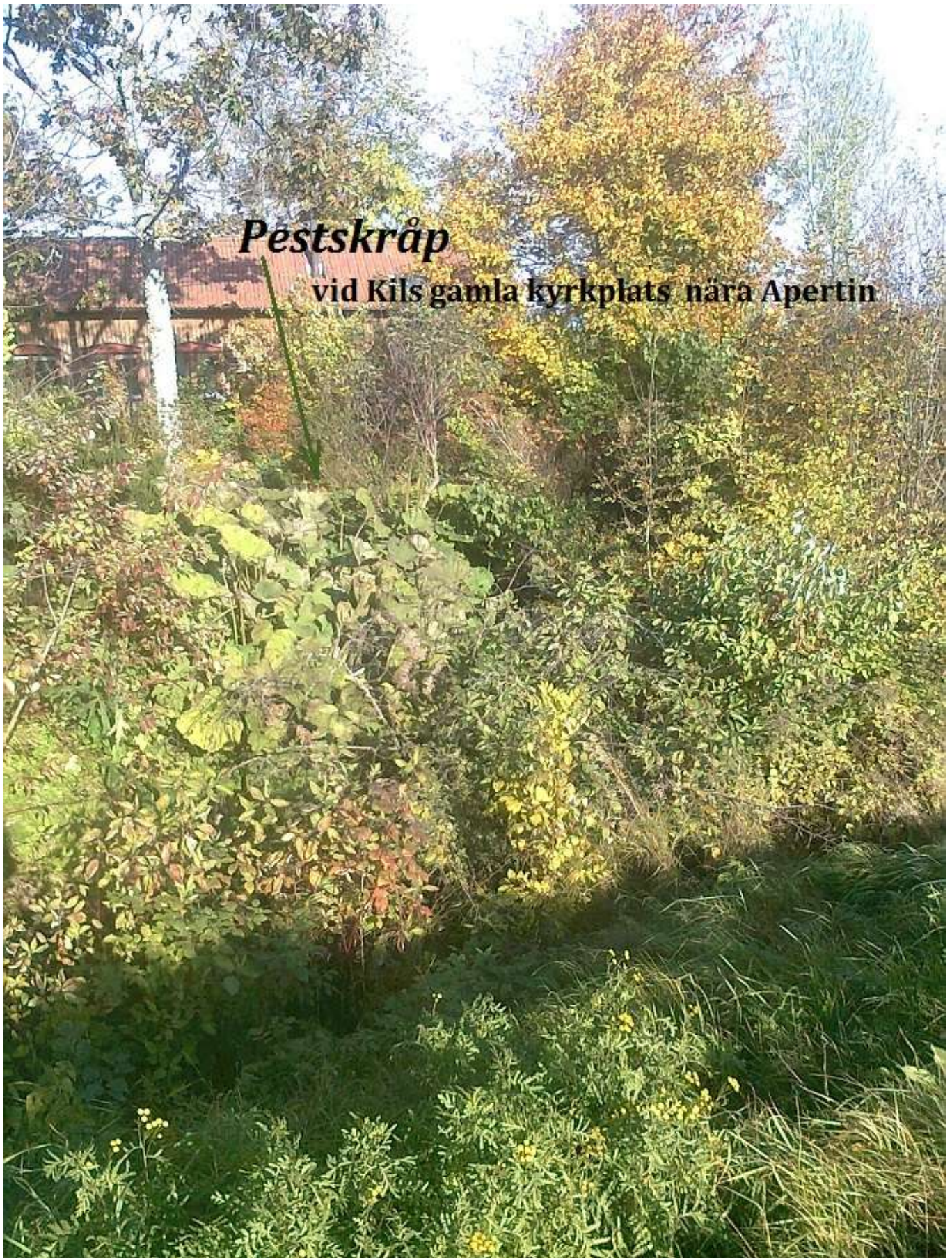
11

Här någonstans låg Vänerstranden för 3 000 år sedan...

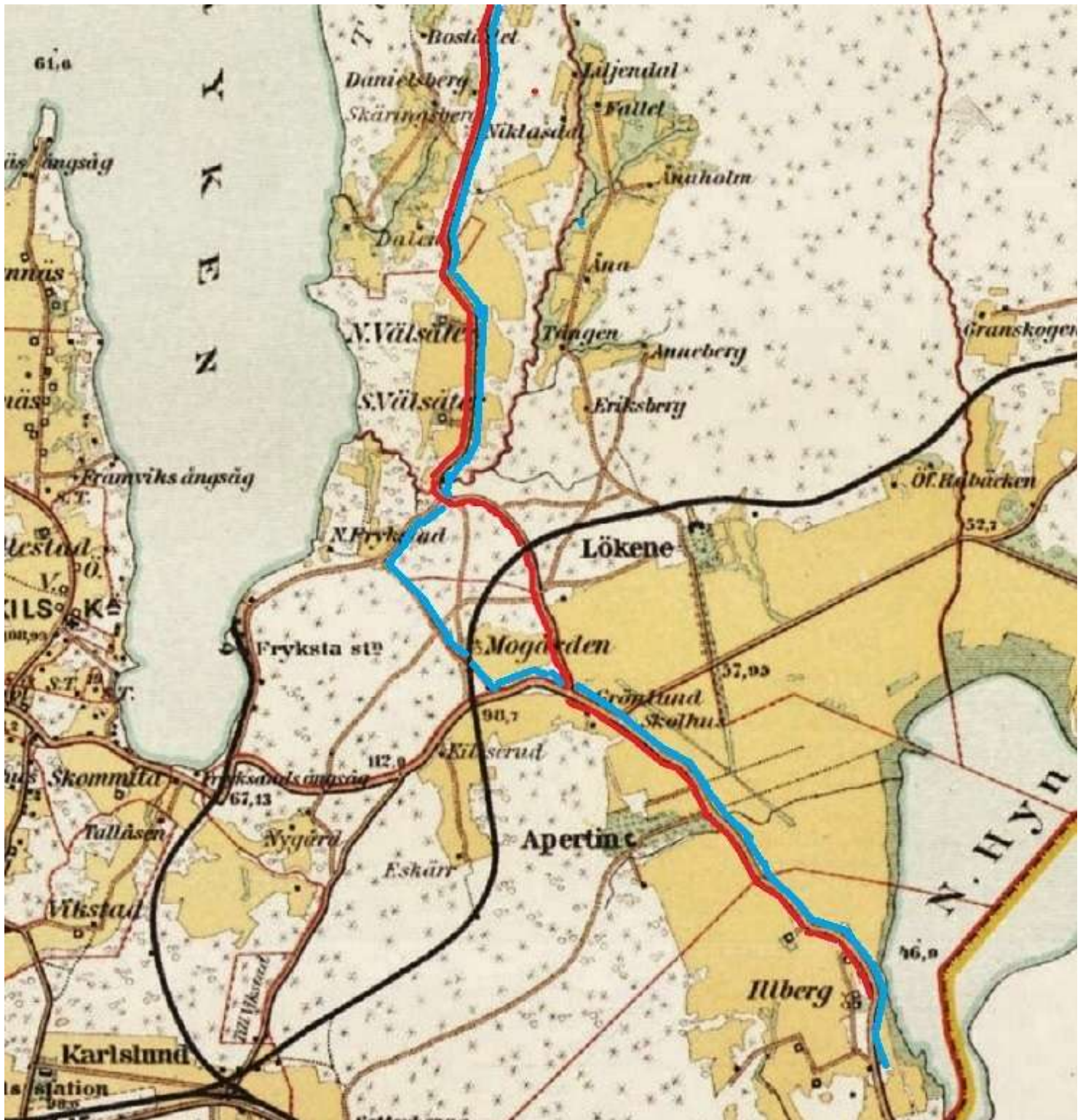
12

... och området bort mot Lökene låg under vatten

13

Pestskråp, en medicinalväxt, som munkarna förde in i landet, finns på flera platser längs leden

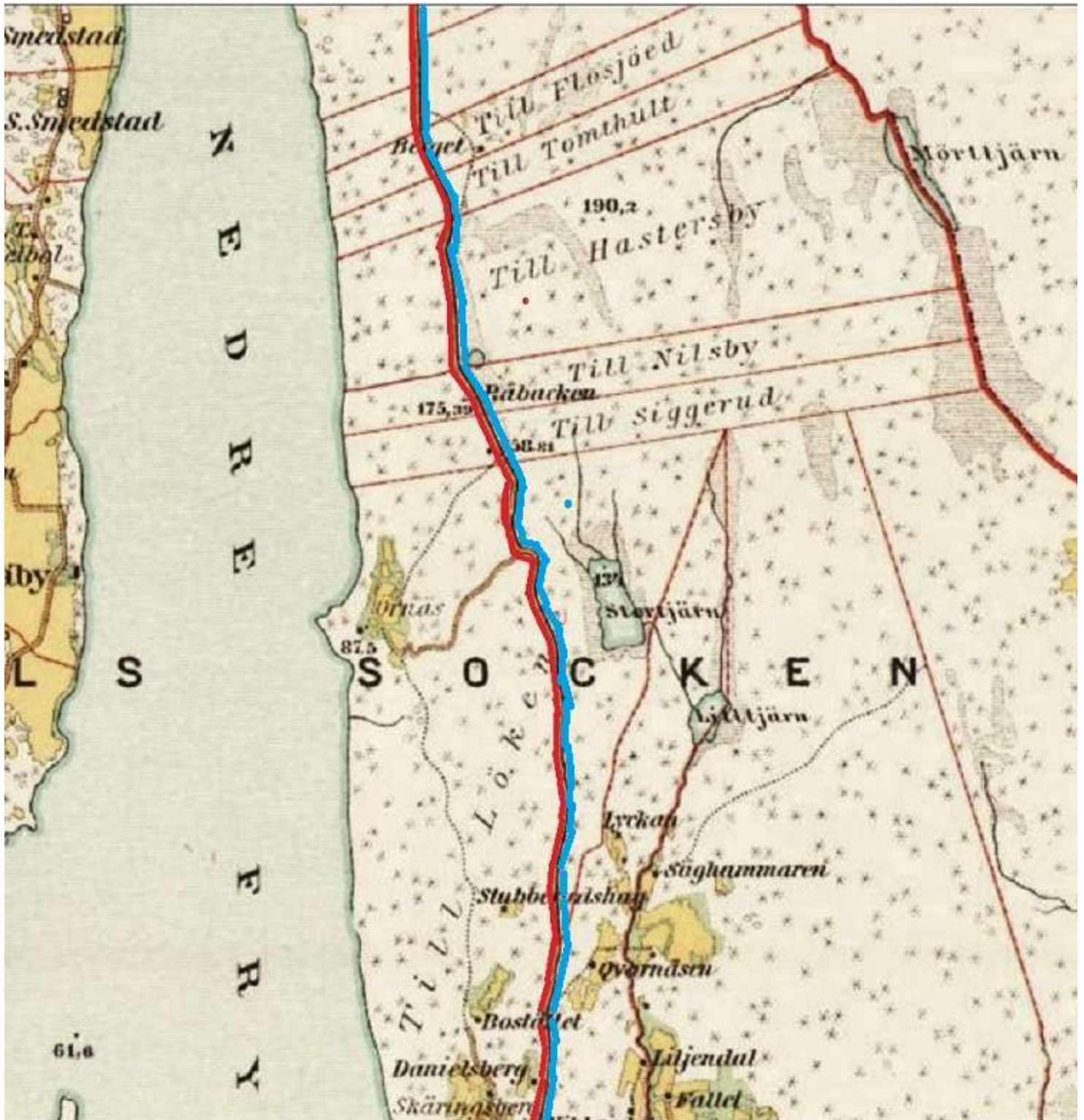
14

Vid middagstid den 4 aug 2014 startade de två första nutida vandrarna på fornleden från Illberg på sin väg upp genom Fryksdalen

15

**Här står de två pionjärerna startklara vid Illberg
– fr.v. Åsa Hedström och Malin Grevillius**

16

Färden fortsätter mot norr över bergmassivet öster om Nedre Fryken och följer hela tiden landsvägen

17

Här uppe på bergryggen har man verkligen fast mark under fötterna

18

Genom Nilsby går fornleden längs landsvägen, men uppe i backarna vid Gunnarsby skiljs de båda åt

20

Pestskräp vid Gunnarsby. Minne från en gammal anhalt för vägfarande?

21

Här tar vandraren av till vänster och följer först vägen mot Hagudden en bit, sedan åt höger på den gamla vägen mot Bössviken

22

Kartan visar återstående sträckan fram till häradsrået och Bössviken i Östra Ämtervik

24

Fornleden passerar framför huset och högra skogsbrynet

25

Under vandringens första dag hade en trombartad storm dragit fram över bygden. Här och var fanns minnen av denna

26

Förr gick vägen upp i åsen vid Rud. Vår led korsar alltså landsvägen vid Fölsvik

27

Åsa på väg ner mot Bössviken

(Fortsättning i del 2)